

A koherenciaérzet megnyilvánulása a holisztikus egészségdimenziókban a Szeged-Csanádi Egyházmegyében végzett empirikus életmódkutatás tükrében.

DR. LIPPAI LÁSZLÓ LAJOS, PROF. DR. BENKŐ
ZSUZSANNA, DR. HABIL. TARKÓ KLÁRA.

*JUHÁSZ GYULA PEDAGÓGUSKÉPZŐ KAR, ALKALMAZOTT EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI ÉS
KÖRNYEZETI NEVELÉS INTÉZET, MTA-SZTE EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS KUTATÓCSOPORT*

Háttér

Egészségfejlesztő szakemberképzés

- Egészségtan tanárok
- Egészségfejlesztő mentálhigiénikus posztgraduális és pedagógus szakvizsga képzések
- Rekreációs szervező és egészségfejlesztő szakemberek (BSc)
- Rekreáció és életmód szakemberek (BSc)
- Mentálhigiénés közösség- és kapcsolatépítő szakemberek (MA)
- Egészségfejlesztés, egészségnevelés PhD szinten

Kutatási tevékenység

- Hagyomány és modernitás a „Visegrádi országok” családjainak életmódjában (2004-2007)
- Lelki Egészség Felmérés Hódmezővásárhely 2011
- Egészséges életmód kutatás, Dél-Alföldi régió, 2012
- Lelki egészség felmérés Csongrád-megyei középiskolások, egyetemi hallgatók és felnőtt lakosság körében, 2015
- Tudatos gyermekvállalás kutatása, 2017-2021

alapkutatás

Elméleti háttér

Az egészség szalutogenetikus elmélete

(Antonovsky)

Általános Rezisztencia Erőforrások(ÁRÉk)

Koherencia-érzet (SOC)

Komponensei:

1. a világ megérthetőségnek élménye – a kognitív komponens;
2. a kezelhetőség élménye – az instrumentális vagy viselkedéses komponens;
3. az értelemteliség élménye – a motivációs komponens.

Holisztikus egészségfogalom

Fizikai

Mentális

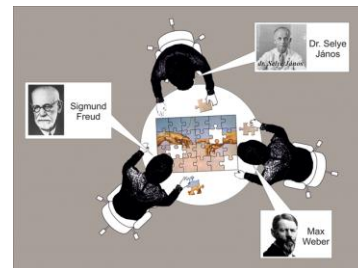
Érzelmi

Spirituális

Társas

Társadalmi

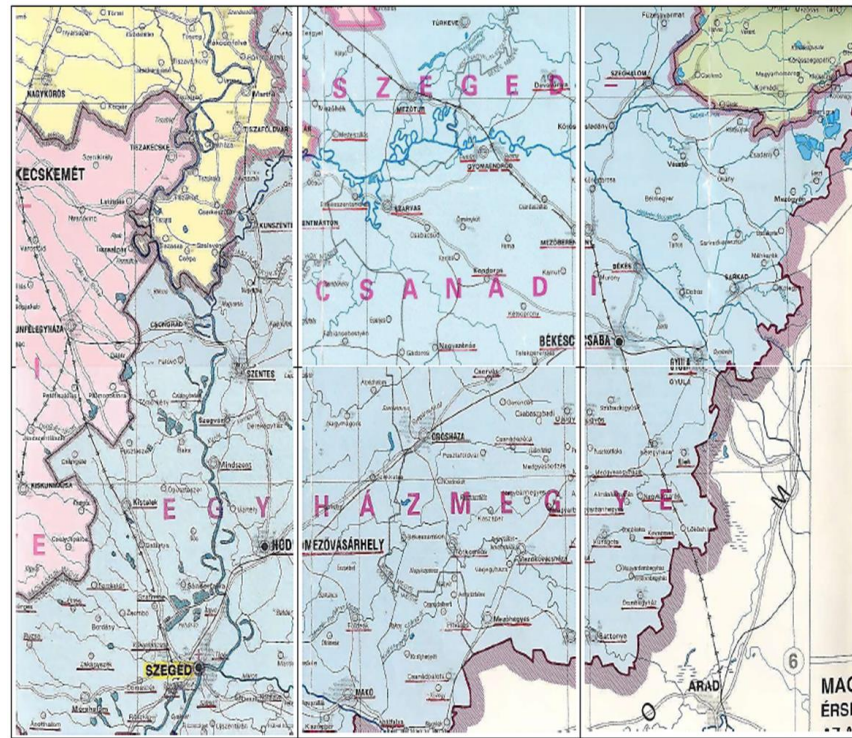
egészségdimenzió

Kutatásmódszertan

Cím: A holisztikus egészségfogalomnak megfelelően életmód-feltárás és összefüggései az Antonovsky-féle koherencia-érzettel, a Szeged-Csanádi Egyházmegyében. (2018-2021)

- Etikai engedély: No. 226/2018-SZTE
- A Szeged-Csanádi Egyházmegye felnőtt lakosságából vett reprezentatív minta (n=544)
- Módszer: strukturált, asszisztált kérdőíves lekérdezés
- Képzett és felkészített kérdezőbiztosok: a Szent Gellért Katolikus Iskolai Főhatóság intézményeiben megvalósuló Egészségfejlesztő mentálhigiénés projekt keretében, az egészségfejlesztő mentálhigiénikus pedagógus szakvizsgájukra készülő pedagógusok

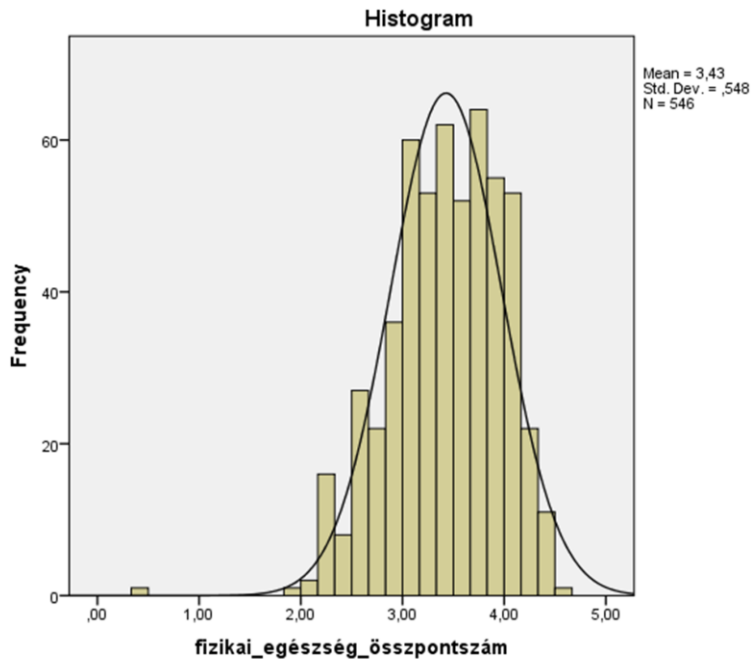

A koherenciaérzet alakulása a holisztikus egészségdimenziók szerinti bontásban - módszertan -

Holisztikus egészségdimenzió	Indikátor változók
fizikai	1-iteses szubjektív becslőskála [ELEF] „Milyennek tartja a fizikai egészségét?” [nagyon rossz, rossz, kielégítő, jó, nagyon jó]
mentális	Megküzdési MódoK Kérdőív (WOC -22) Problémaelemzés és Céltudatos Cselekvés faktora alapján [Kopp és Skrabski (1995) Folkman és Lazarus (1980) nyomán]
érzelmi	WHO Jólleti Index + Megküzdési MódoK Kérdőív (WOC -22) Érzelmi Indíttatású Cselekvés és Érzelmi egyensúlykeresés faktora
spirituális	A vallásosság/spiritualitás rövid multidimenzionális skála „Mély belső békét vagy harmóniát érzek.”; „Spirituálisan megérint a teremtés szépsége.”; „Nagy felelősséget érzek a világban jelentkező fájdalom és szenvedés csökkentéséért.”
társas	Multidimenzionális Észlelt Társas Támogatás Skála
társadalmi	Kirekesztés Skála „A múltban megtörtént-e Önnel az, hogy a társadalomtól elszigeteltnek, magányosnak érezte magát az alábbi okok valamelyike miatt?”

Koherencia érzet
<p>Koherenciaérzet Skála (SOC-29)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. a világ megérthetőségnek élménye – a kognitív komponens; 2. a kezelhetőség élménye – az instrumentális vagy viselkedéses komponens; 3. az értelemteliség élménye – a motivációs komponens. <p>(Fordító: Tarkó Klára, A. Antonovsky jogutódjának beleegyezésével)</p>

Fizikai egészség és KÉ

Fizikai egészség index

Min: 0.41

Max: 4.55

Férfiak átlaga: 3.35

Nők átlaga: 3.47

8 osztályt végzettek átlaga: 3.15

Főiskolát/egyetemet végzettek átlaga: 3.48

Nagyon alacsonyra értékelt önminősített fizikai egészség
átlaga: 3.23

Nagyon magasra értékelt önminősített fizikai egészség átlaga:
3.65

Fizikai egészség – KÉ $r=.125^{**}$

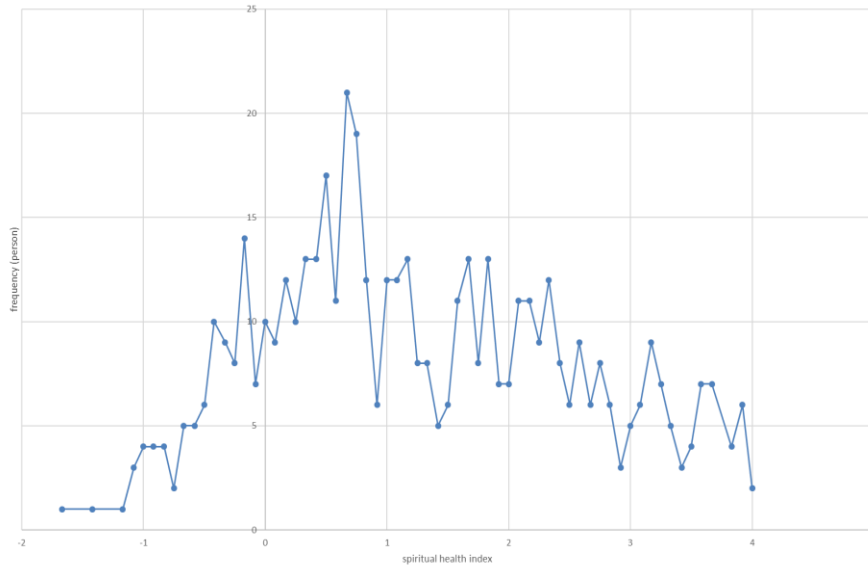
Fizikai egészség – KÉ megérthetőség – r nem szignifikáns

Fizikai egészség – KÉ kezelhetőség $r=0.110^{*}$

Fizikai egészség – KÉ értelemteliség $r=0.183^{**}$

** $p=0.01$; * $p=0.05$

Spirituális egészség és SOC

Spirituális egészség – KÉ

$r = .205^{**}$

Spirituális egészség – KÉ megérthetőség

$r = .119^{**}$

Spirituális egészség – KÉ kezelhetőség

$r = .163^{**}$

Spirituális egészség – KÉ értelemteliség

$r = .283^{**}$

** A korreláció szignifikáns, $p=0.01$ level (2-tailed).

A koherenciaérzet alakulása a holisztikus egészségdimenziók szerinti bontásban

Holisztikus egészségdimenzió	SOC átlag az adott egészségdimenzió kategóriái alapján	ANOVA átlagok eltérésének szignifikanciája	Hatáserősség - η^2 (magyarázott %)
fizikai	nagyon rossz: 134,66; rossz: 139,92 kielégítő: 144,04 jó: 151,99; nagyon jó: 163,87	0,000	0,113 (11,3%)
mentális	átlag alatti: 141,74 átlagos: 148,97 átlag feletti: 162,14	0,000	0,106 (10,6%)
érzelmi	átlag alatti: 135,86 átlagos: 148,86 átlag feletti: 165,17	0,000	0,200 (20,0%)
spirituális	átlag alatti: 145,55 átlagos: 149,08 átlag feletti: 159,66	0,000	0,049 (4,9%)
társas	átlag alatti: 137,54 átlagos: 149,33 átlag feletti: 159,00	0,000	0,123 (12,3%)
társadalmi	átlag alatti és átlagos: 152,27 átlag feletti: 140,18	0,000	0,06 (6%)

A koherenciaérzet és a holisztikus egészségmodell összefüggésének elemzése

- A koherenciaérzet (függő változó) és a holisztikus egészségdimenziók (független változók) kapcsolatát lineáris regresszióelemzés alkalmazásával elemeztük.

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,612 ^a	,375	,367	14,87458

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	64320,755	6	10720,126	48,452	,000^b
	Residual	107307,836	485	221,253		
	Total	171628,592	491			

- A lineáris regresszióelemzés alapján a koherenciaérzet és a holisztikus egészségmodell közt szignifikáns összefüggés van.
- A holisztikus egészségdimenziók felhasználásával készült regressziós modellünk a SOC variációjának 36,7%-t magyarázza.

A koherenciaérzet és a holisztikus egészségmodell összefüggésének elemzése

- A lineáris regressziós modell elemei:

		Coefficients ^a			
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	65,804	7,065		9,314
	Mentális egészségdimenzió	,988	,202	,193	4,892
	Spirituális egészségdimenzió	,217	,341	,025	,637
	Érzelmi egészségdimenzió	1,485	,192	,316	7,742
	Társas egészségdimenzió	1,781	,420	,172	4,241
	Társadalmi egészségdimenzió	-2,546	,791	-,126	-3,220
	Fizikai egészségdimenzió	3,335	,999	,130	3,339

- A standardizált β koefficiensek mutatják az egyes egészségdimenziók súlyát a lineáris regressziós modellben.
- A társadalmi dimenzió negatív előjele a dimenzió fordított értelmezésének köszönhető (elszigeteltség mértéke – minél nagyobb, annál rosszabb társadalmi egészségdimenzió)

Következtetések

- A holisztikus egészségmodell és az egészségdimenziók külön-külön is összefüggésben vannak a koherenciaérzet skálával.
- Pozitív tendencia mutatkozik a holisztikus egészségmodell és a koherencia-érzet között, vagyis a ‚jobb egészségpontszám’ minden dimenzióban magasabb koherenciaérzet pontszámmal jár együtt.
- A koherenciaérzet skála a ‚holisztikus egészségérzet’ ígéretes, empirikusan is használható indikátorának tekinthető.

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE

Az MTA programsorozata

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

mta.hu

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia
Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta

